

WPROWADZENIE

W procesie przemian społeczno-gospodarczych zwiększają się zasoby finansowe gospodarstw domowych, które w zasadniczym stopniu umożliwiają coraz szersze możliwości korzystania z usług turystycznych. Wraz z rozwojem działalności turystycznej pojawiają się różne formy usług nawiązujące do potrzeb społeczeństwa i zmieniających się upodobań miejsc i form wypoczynku. Dlatego ważnym zagadnieniem w tym zakresie jest rozeznanie określonych potrzeb turystycznych ludności i dbanie o możliwości ich zaspokajania. Wpływa to na pojawianie się coraz to nowych ofert i form działalności turystycznej, które mają na celu utrzymanie i pogłębianie już istniejących, a także rozwijanie nowych rynków.

Pojawiają się w związku z tym działania prowadzące do integracji różnych form działalności turystycznej w postaci klastrów, które mogą prowadzić do aktywizacji oraz rozwijania współpracy na obszarach transgranicznych (I. Pirozhnik). Istotne znaczenie w rozwoju turystyki ma działalność władz samorządowych, które podejmują działania na rzecz podnoszenia atrakcyjności lokalnej przestrzeni usługowej, ze szczególnym uwzględnieniem miejscowych zasobów wodnych, głównie jezior i rzek. Pozwalają one na oferowanie nowych form działalności turystyczno-usługowej i prezentowania lokalnego produktu turystycznego, jakim jest wędkarstwo, które obecnie cieszy się coraz większym zainteresowaniem turystów (D. Szostak).

Na terenie Słowacji procesy koncentracji działalności przemysłowej doprowadziły do integracji i przejęcia istniejących wcześniej browarów oraz ich rynków zbytu przez światowych producentów piwa. W celu osłabienia tych negatywnych działań pojawiło się wiele małych browarów rzemieślniczych, które bazując na lokalnych tradycjach, wytwarzają konkurencyjne piwo o nowych własnościach i specyficznym smaku. Czynnikiem wzmacniającym ich rozwój jest pojawiający się ruch turystyki – tzw. szlaki piwne, wyznaczone przez nowe lokalne browary (A. Krogmann i in.). Rozwój działalności kulturowej wpływa również na pojawianie się nowych form turystyki, jaką jest m.in. turystyka filmowa, która w pewnym zakresie rozszerza bazę turystyczną wielu miast. Duże możliwości w tym zakresie ma oferowana turystyka filmowa w Krakowie (A. Kolaszińska).

Spore możliwości rozwoju działalności turystycznej dają zmiany europejskiej przestrzeni i pojawiania się nowych układów regionalnych, czego wyrazem jest obszar państw Grupy Wyszehradzkiej. Nowe elementy jego zagospodarowania infrastrukturalnego stwarzają możliwości nasilenia ruchu turystycznego, który może być ważnym czynnikiem rozwoju wielu miast i integracji społecznej mieszkańców (M. Tracz, M. Bajgier-Kowalska). Na organizację turystyki i wewnętrznych potoków ruchu wpływa poziom i jakość zagospodarowania transportowego, a na tym tle możliwości kształtowania miejskiego transportu alternatywnego, wykorzystującego różne środki transportu indywidualnego (A.I. Szymańska). W pewnym zakresie warunkują one także zachowania młodych konsumentów co do wyboru centrów jako miejsc korzystania z oferty

handlowo-usługowej (A.I. Szymańska, M. Płaziak). W wielu obszarach istnieją jeszcze słabo wykorzystane lokalne zasoby dla rozwoju turystycznego. Przykładem tego jest Dzielnica Krakowa – Podgórze, która pomimo że posiada wiele wartościowych zabytków, atrakcyjnych miejsc i obiektów, nadal pozostaje w cieniu zarówno w stosunku do najstarszej, zabytkowej części Krakowa – Starego Miasta, jak i do Kazimierza (M. Siwek).

Działalność turystyczna stanowi ważne źródło rozwoju dochodu i wpływa na wielkość potencjału ekonomicznego wielu krajów. Obrazuje to klasyfikacja państw dokonana w oparciu o relacje dochodu z turystyki i wartość produktu krajowego brutto (O. Korol, V. Krul), oraz poziom nasycenia turystyką w państwach wyspiarskich regionu Karaibów (M. Jasiński). Ważnym elementem rozwoju działalności gospodarczej są możliwości rewitalizacji i ponownego wykorzystania dawnych obiektów przemysłowych występujących w strukturze miasta. Wśród wielu sposobów ich ponownego zagospodarowania jest wykorzystanie ich do spełniania nowych funkcji, np. mieszkaniowych, jako miejsc działalności kulturowej czy jako obiektów turystycznych. Szczególnie przebudowa ich na nowoczesne hotele loftowe przyczynia się do uatrakcyjnienia oferty turystycznej miasta (K. Sala).

Interesujące rozważania prezentują przedstawiciele Irkuckiego Ośrodka Naukowego związanego z prof. Anatolem Jakobsonem, którzy w swoim artykule przedstawiają ważny kierunek przemian struktury układów regionalnych tego obszaru, omawiając także działania rewitalizacyjne oraz rosnącą dbałość o jakość środowiska przyrodniczego i podnoszenia poziomu życia mieszkańców. Podkreślają oni, że w procesach przemian rośnie znaczenie świadomości ekologicznej, wyrazem czego jest postawa społeczna ludności na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych Bajkału oraz dążenia do likwidacji występującego tu uciążliwego przemysłu (N. Batsiun, A. Jakobson, Y. Jakobson). Natomiast w Kazachstanie zakłada się, że najważniejszym czynnikiem wzrostu gospodarczego jest rozwój nowoczesnego i innowacyjnego przemysłu. Ma on być przyjazny dla środowiska przyrodniczego, wpływać na przemiany społeczno-gospodarcze kraju i służyć poprawie poziomu życia ludności (G. Nyussupova i in.).

Tom kończą analiza efektów finansowych spółek działających w polskich specjalnych strefach ekonomicznych, relacja zachodząca między wartością ich zysku a poziomem społecznej odpowiedzialności (M. Kozaczka) oraz ocena wybranych elementów poziomu i jakości życia Polonii w Greater – Toronto, z uwzględnieniem czynników obiektywnych (poziom życia) i subiektywnych (jakość życia) (K. Ziółkowska-Weiss).

Zachęcamy Państwa do rozwijania prezentowanej problematyki badawczej i publikowania wyników prac na łamach naszego czasopisma.

Zbigniew Ziolo, Wioletta Kilar